

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 327. 94 (477) 1918

Ігор Дацків

СТАНОВЛЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО З ДЕРЖАВАМИ ЧЕТВЕРНОГО СОЮЗУ

У статті йдеться про встановлення дипломатичних відносин Української Держави з країнами Четверного Союзу, що були головним напрямком українського зовнішньополітичного курсу. Аналізується зовнішня політика уряду гетьмана Павла Скоропадського для зміцнення національної державності та захисту від більшовицької агресії. Висвітлюються поступове зміцнення свого суверенітету та можливості для подальшого самостійного державного розвитку.

Ключові слова: Гетьман, Четверний Союз, Українська Держава, Німеччина, Австро-Угорщина, договір, дипломати.

Глибокі суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, що відбулися у житті українського народу впродовж останніх двох десятиліть, зокрема, здобуття Україною незалежності, процеси демократизації громадського життя, привели до посилення в суспільстві інтересу до історії, її правдивого відтворення. В цьому контексті особливої актуальності набули історичні події, пов'язані з встановленням дипломатичних взаємин Української Держави гетьмана Павла Скоропадського з країнами Четверного союзу в 1918 р. Вони привертають увагу науковців, державних діячів, політиків.

Аналіз зовнішньої політики гетьманату П. Скоропадського про міжнародне визнання знайшли відображення в спеціальних дослідженнях вітчизняних емігрантських українських істориків. Його започаткували в своїх працях діячі українського національно-визвольного руху 1917–1923 рр. В. Андрієвського [1], Д. Дорошенка [2], О. Доценка [3], О. Шульгин [4] та ін. Ними представлено широкий фактичний матеріал, що відображає події того часу й надає можливість аналізувати розвиток зовнішньополітичної діяльності Української держави; цитовано важливі державно-політичні документи, які з часом були безслідно втрачені; збережено дух тієї епохи.

Низка досліджень представників української діаспори стала основою дальшого вивчення Української гетьманської політики. Передусім йдеться про праці Д. Дорошенка [5] з найповнішою інформацією про ставлення інших держав до України в часи Гетьманату, оскільки, будучи міністром закордонних справ Української держави (від травня до листопада 1918 р.), Д. Дорошенко безпосередньо причетний до формування її зовнішньої політики.

Щодо вчених діаспори, то великий науковий інтерес викликають роботи М. Мельника [6] та І. Нагаєвського [7], що містять значний фактичний і документальний матеріал.

Радянська наука не лишила праць, які узагальнили б історіографічний спадок вчених, налаштованих проти комуністичної ідеології. Праці, присвячені критиці “буржуазних фальсифікаторів” історії, мають виразно пропагандистський

характер, перевантажені ідеологічними штампами, майже не містять конкретної інформації про Українську Державу і про праці її зарубіжних дослідників [8, с. 30].

Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського, перебуваючи у міжнародній ізоляції, розв'язувала проблему прориву блокади та встановлення дипломатичних зносин з країнами як близького, так і далекого зарубіжжя. Предметно досліджено ці проблеми в роботах, Д. Веденєєва [9], Т. Заруди [10], Н. Кривець [11], Р. Пирога [12], В. Соловйової [13] та ін

Після гетьманського перевороту П.Скоропадський, керуючись вимогами міжнародного права, прийняв на себе всі зобов'язання УНР і, в першу чергу, умови Брестського договору. Про це, зокрема, свідчить зміст наказу фельдмаршала Ейхгорна 22 травня 1918 р. військовим частинам, у якому зазначалось: "...Гетьман вважав за свій святий обов'язок перейняти на себе усі умови Берестейського договору" [14, с. 80].

У спадщину від УНР Українська Держава дістала чотири посольства 1-го рангу – в Німеччині, Австро-Угорщині, Туреччині, Болгарії, діяльність яких була підтверджена постановою гетьманської Ради Міністрів 21 червня 1918 р. [5, с. 104]. Голови цих репрезентацій дістали найвищу категорію дипломатичних представників – міністрів-резидентів, акредитувалися головами держав, до яких відряджалися посольства. Дипломатичні стосунки з країнами Четверного союзу були головним напрямком дипломатичної діяльності гетьманського уряду.

Одну з найважливіших ролей у цих взаєминах відіграла військова присутність Німеччини та Австро-Угорщини, армії яких були запрошені в Україну Центральною радою. За доби Української Держави дипломатичні стосунки України з Німеччиною та Австро-Угорщиною мали ключове значення для української зовнішньої політики. Як зазначав Д. Дорошенко, посада українського дипломатичного представника в Берліні за часів Української Держави була чи не найголовнішою. Призначення послом Української Держави в Берліні барона Федіра Штейнгеля – відомого в українських політичних колах громадського діяча, сприяло піднесенню авторитету України в Німеччині.

Дмитро Дорошенко згадує, що Ф. Штейнгель не без вагань прийняв пропозицію гетьманського уряду. "Він відверто заявив мені, що, будучи за своїми переконаннями федералістом, він не зважається зайняти пост, який вимагає оборони самостійності держави, – писав у своїх споминах міністр закордонних справ Української Держави. – Але згодившись во ім'я добра України взяти на себе предложені йому обов'язки, він прирік, що свої федералістичні симпатії заховає на глибині душі, а всі свої сили віддасть на службу самостійній Українській Державі" [2, с. 269].

Обійнявши посаду в Берліні, Ф. Штейнгель особисто сформував склад посольства, намагаючись залучити до роботи фахівців, які "знали і вміли провадити дипломатичну службу". При цьому він керувався принципом "приналежності людей до українства в державному розумінні, а не вузько національному" і тому запрошував на посади осіб, які, "хоч досі в українських колах були незвісні й до національного українського напрямку не належали, але, територіально походючи з України і визнаючи себе громадянами Української Держави..., будуть добрими й корисними службовцями" [2, с. 270].

Проте міністр закордонних справ Д. Дорошенко наполягав, щоб співробітники посольства України у Берліні "репрезентували не тільки українську державність, але й українську національність, щоб вони були не тільки добрими й совісними урядовцями-фахівцями, але й патріотами". На думку міністра, у складі представництва мали залишитися найбільш досвідчені і в той же час національно свідомі люди. Такими він характеризує, зокрема, В. Козловського (секретаря посольства) – "людину..., дуже добре обізнану з

німецькими відносинами”, а також Козія, Хотька, Павловського та деяких інших урядовців [2, с.270–271]. Ф. Штейнгелем до складу посольства були запрошені такі: О. Іванов (радник), В. Ланін (секретар), М. Страдомський (торговий агент) [5, с.105–107]. З свого боку, Д.Дорошенко вважав необхідним призначити до складу посольства І.Товстоліса (старшим секретарем) та Коваленка. Як згодом напише Д.Дорошенко у своїх споминах, Ф.Штейнгель, “сам джентльмен..., вірив у порядність і лояльність запрошених ним осіб, але дійсність показала, що він помилився: ці люди були лояльні хіба в тому розумінні, що совісно виконували формальні службові доручення й свою біжучу канцелярську роботу”, в цілому ж “про них справедливо установилась думка в Берліні, що це “росіяни з українського посольства” [2, с. 271].

Доречно також згадати, що зі створенням у Баварії українського консульства, віце-директора департаменту загальних справ Міністерства закордонних справ Василя Оренчука 15 листопада 1918 р. було призначено українським консулом в Мюнхені, а урядовцем консульства було призначено Романа Громницького [15, с. 78].

У Берліні для українського представництва був придбаний будинок з повним умеблюванням. У приміщенні українського посольства було влаштовано декілька офіційних прийомів за участю дипломатичного корпусу, акредитованого у Німеччині, та представників впливових політичних, військових і фінансових кіл. Після прибуття до місця призначення Ф. Штейнгель установив безпосередні контакти з міністром закордонних справ та канцлером Німеччини і зумів “придбати собі в очах німецьких правлячих сфер авторитет і повагу” [5 с. 95].

Діяльність українського посольства в Берліні засвідчує намагання формувати незалежну зовнішню політику України, незважаючи на її тісний зв’язок з країнами Четверного союзу. Д.Дорошенко писав, що головним завданням української політики, у напрямку якого він намагався працювати, було “визволення з-під опіки наших союзників, німців та австро-угорців”. У той же час ставилось за мету, використовуючи “поміч Німеччини, доки це нам буде потрібно, старатись якомога швидше стати на власні ноги й тоді вийти з-під опіки Німеччини..., і визволитися від присутності на українській території австро-угорських військ”. Україна поклала свої надії на Німеччину, яка могла б протидіяти загрозам з боку радянської Росії і бажала використати її для швидкого замирення і закріплення українських кордонів [5 с. 91].

Одним з фатальних наслідків недовіря Німеччини до України стало настійливе небажання німецького командування допустити організацію національної армії. Німці вважали, що формувати її передчасне і що цілісність і охорону Української Держави мусять забезпечувати союзні армії. У результаті українські військові сили обмежувались дивізією З. Натієва, дислокованою на Харківщині, дивізією сірожупанників під командуванням генерала Сокири-Яхонтова, яка прийшла в Україну в серпні 1918 р., і корпусу прикордонної охорони.

Негативно поставилось німецьке командування і до проблеми Чорноморського флоту, не бажаючи передати його Україні. Лише в жовтні 1918 р. це було вирішено на користь Української Держави – весь Чорноморський флот і берегові укріплення перейшли у її розпорядження.

Вирішенню даних проблем значною мірою сприяла українська дипломатія. За словами Д.Дорошенка, вибір німецьких представників військової влади й дипломатії для України був дуже невдалим – “мов навмисне з таких людей, що до України ставились упереджено і в неї не вірили. Вести діло з членами центрального уряду в Берліні було в тисячу разів легше й приємніше, ніж з його представниками в Києві... Переносячи центр ваги наших зносин до Берліна, ми

емансипувались би від впливів німецьких представників у Києві і дістали б більшу волю рухів” [16, с. 98]. Після призначення барона Ф. Штейнгеля українським дипломатичним представником в Берліні і з вступом його у офіційні стосунки з німецьким урядом ситуація значно покращилась. Ратифікація 28 липня 1918 р. Німеччиною Брестського договору зміцнила українсько-німецькі відносини.

На відміну від досить активних українсько-німецьких дипломатичних зв'язків, українсько-австро-угорські відносини не одержали такого розвитку. Вони постійно гальмувались австро-угорською стороною. Український історик Я. Грицак наголошує: “Австро-Угорщина трактувала Берестейський мир як “хлібний мир” [17, с. 130].

Перед загрозою тотального голоду в країні, Австро-Угорщина під тиском своїх союзників змушена була визнати Україну незалежною державою і взяти на себе зобов'язання розділити Галичину на Східну і Західну та, приєднавши до першої Буковину, утвердити окремих коронний край. У відповідь бажала одержувати продовольство для населення та сировину для своєї індустрії. Затримки з боку України постачання давали підстави віденському урядові порушувати питання про перегляд умов Брестського договору.

Українське посольство в Австрії мало першорозрядний статус. Призначення послом у Відні В. Липинського – відомого політичного і громадського діяча, історика та публіциста, було свідченням великого значення, яке надавала Українська Держава політичним стосункам з Австро-Угорщиною. Це був ключовий дипломатичний напрямок з огляду на те, що саме Австро-Угорщина мала в своєму складі українські й польські землі, що вимагало тут від України особливо сильної й активної дипломатії. Обізнаність В. Липинського з польською проблемою, його авторитет у впливових галицьких колах і серед українців державницької орієнтації говорили про те, що він є найбільш вдалою кандидатурою на цю важливу дипломатичну посаду [18, с. 109].

Призначення В. Липинського українським послом у Відні відбулося 21 червня 1918 р. постановою Ради Міністрів про тимчасові дипломатичні представництва [19, арк. 3]. Він особисто сформував персональний склад посольства, до якого ввійшли І. Токаржевський-Карашевич, В. Полетика, М. Біленький, Ст. Ванькович, А. Жук [20, арк. 1–4].

Посольство прибуло до Відня 1 липня 1918 року. Протягом кількох місяців МЗС Української Держави проводило переговори з делегацією РСФРР у Києві про передачу Україні приміщення посольства колишньої Російської імперії в Австро-Угорщині. Через п'ять днів посол був прийнятий міністром закордонних справ Австро-Угорщини графом Іштваном Буріаном, якому В. Липинський вручив ввірчу грамоту. Кожного дня відбувалися зустрічі з німецькими, австро-угорськими офіційними представниками, на яких обговорювалося питання ратифікації Брестського миру. Треба зазначити, що В. Липинський був уповноважений гетьманом провести обмін ратифікаційними грамотами від імені Української Держави з усіма країнами, які підписали Брестський мир. В. Липинський провів обмін ратифікаційними грамотами з уповноваженими Болгарії, Німеччини та Туреччини [21, с. 73–80].

В'ячеслав Липинський принципово виступав у вирішенні важливих питань зовнішньої політики Української Держави. Одним із таких складних питань була проблема Холмщини. Хоча за Брестським договором її територія разом з частиною Підляшшя відійшла до України, Австро-Угорщина, військами якої були окуповані ці території, відкрито дозволяла полякам їх колонізувати. Напередодні анулювання Австро-Угорщиною таємною угоди про створення українського коронного краю В. Липинський вважав, що в разі необхідності поступок Відню краще “поступитись де в чім в справі Холмщини, чим

відступити від поділу Галичини”. Але вже в ході конфлікту він наголошував на необхідності “рішучих протестів”. “Наша мовчазна згода тепер на віддання Холмщини, – підкреслював він у листі до Д. Дорошенка, – се база, на якій остаточно в нашу некористь вирішиться ця справа на майбутнім міжнароднім конгресі. Отже, наша (зокрема, Ваша і моя) позиція в сій справі мусить бути, в разі ультимативних кроків Австрії, дуже виразна, тверда і рішуча”. В. Липинський вважав, що протест (крім дипломатичних нот та інших друкованих офіційних дипломатичних документів) мав полягати або “в відмові з нашого боку ратифікувати мир з Австрією, з огляду на одностороннє порушення цього миру з боку Австрії”, або “коли Холмщина буде прилучена до Польщі насильно, без ратифікації миру Австрією.., треба б відкликати з Відня наше посольство, оставивши одного урядовця, акредитованого при міністерстві для поладження біжучих справ”. Останнє, на його думку, мало б зашкодити Австро-Угорщині значно більше, ніж Україні, оскільки вона мала серйозне зацікавлення в економічних стосунках з Україною [21, с. 85].

Питання вирішувалось на найвищому державному рівні гетьманом, Ф. Лизогубом і Д. Дорошенком під час їхніх подорожей до Берліна. В. Липинський провів у справі Холмщини серію зустрічей з міністром закордонних справ Австро-Угорщини графом І. Буріаном, а також з графом Йогачем Форгачем, який прибув до Відня, наслідком чого було позитивне вирішення проблеми на дипломатичному рівні. Однак дальший розвиток подій – розпад Австро-Угорської імперії, революція в Німеччині, а згодом і антигетьманське повстання в Україні – дав можливість Польщі окупувати Холмщину і Підляшшя [18, с. 112].

Уповноважений гетьманом П. Скоропадським провести ратифікацію Брестського договору з країнами Четверного союзу, В. Липинський доклав чимало зусиль для виконання цього завдання. Як уже згадувалося, ним був здійснений обмін ратифікаційними грамотами з Болгарією, Німеччиною і Туреччиною. Лише Австро-Угорщина зволікала з ратифікацією договору, чинячи усілякі перешкоди послідовному проведенню в життя цього процесу [18, с. 112].

В’ячеслав Липинський заявив про себе як рішучий і послідовний дипломат. У листі до міністра закордонних справ Д. Дорошенка він пропонує вжити кардинальних заходів щодо Австро-Угорщини у зв’язку із загрозою з її боку не ратифікувати мирний договір та не йти на поступки у справі Холмщини. Він пропонував відкликати українське посольство з Відня на знак протесту проти насильного прилучення Холмщини до Польщі.

Під час офіційного візиту до Німеччини міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка 25 жовтня 1918 р. відбулась його консультативна зустріч з українським послом у Відні В. Липинським. Необхідність її проведення була викликана всіма ознаками розпаду Австро-Угорської імперії й нагальною необхідністю в зв’язку з цим призначити тимчасове представництво в Австрії, Угорщині й Чехії. Д. Дорошенко виписав офіційне доручення на ім’я В. Липинського, який мав продовжити свою дипломатичну місію в Австрії. До Будапешту для організації дипломатичного представництва відряджався радник українського посольства у Відні І. Токаржевський-Карашевич, до Праги – В. Полетика. Одночасно В. Липинський отримав від Д. Дорошенка доручення надавати матеріальну підтримку дипломатичним представникам новоутвореного галицького українського уряду [2, с. 365].

Напередодні призначення до складу українського посольства у Відні А. Жук, який залишився у Києві під час гетьманського перевороту, провів активні консультації із багатьма українськими діячами, намагаючись не лише з’ясувати перспективи української державності, але й вирішити питання фінансування

обміну військовополоненими між Україною та Австро-Угорщиною й Німеччиною. З цього приводу він зустрічався з гетьманом П. Скоропадським, головою Ради Міністрів М. Василенком, декілька разів із міністром закордонних справ Д. Дорошенком, головою комісії у справі обміну військовополоненими генералом Байловим, а також членами новоствореної комісії: П. Холодним, Блонським, Крамарем [22, арк.114–116]. За його ініціативою у М. Василенка відбулися збори комісії, на яких були присутні відомі представники українських військовополонених, що на той час перебували в Києві, – Г. Коссака, Д. Оляничин, Андріюк, Сокира-Яхонтов [22, арк. 119].

Українське посольство в Болгарії, як і інші дипломатичні представництва Української Держави у країнах Четверного блоку, мало перший ранг, а його голова – статус міністра-резидента, якого в країні призначення акредитувала перша особа. Аналізуючи дипломатичні взаємини України з Болгарією, Д. Дорошенко зазначав, що від самого початку вони склалися дуже добре, і, що Болгарія перша прислала до Києва свого представника Івана Шишманова. Одночасно приязне ставлення до України та гетьмана П. Скоропадського демонстрував і болгарський цар Фердинанд, який, за словами Д. Дорошенка, “дуже тишився, що, замість заборчої, імперіалістичної Росії, сусідом Болгарії по північному березі Чорного моря являється Україна” [5, с. 98]. 15 липня 1918 р. у Відні відбувся обмін ратифікаційними грамотами Брестського мирного договору між Українською Державою та Болгарією. Українську грамоту за підписом гетьмана П.Скоропадського передав український посол у Відні В. Липинський, болгарську за підписом царя Фердинанда – легаційний радник болгарського посольства у Відні в ранзі *charge d'affaires* Джебаров [5, с. 95].

16 липня 1918 р. штат посольства, що складався з 10 осіб на чолі з О. Шульгиним, виїхав до Софії. По дорозі вони мали важливі зустрічі у Львові з членами Українського парламентського клубу в австрійському парламенті та митрополитом А. Шептицьким, а у Відні – з українськими й болгарськими дипломатами; були присутніми при обміні ввірчними грамотами між В. Липинським та болгарськими дипломатами [23, арк. 52–52 зв.]. 29 липня 1918 р., українське посольство прибуло до Софії, де їх зустріли представники міністерства закордонних справ Болгарії. 7 вересня голова посольства О. Шульгин вручив ввірчі грамоти царю Болгарії – Фердинанду I. Продовж серпня він провів цілий ряд зустрічей з головою закордонних представництв насамперед країн Четверного союзу, а також болгарськими міністрами закордонних справ і військових справ, був присутнім на офіційних прийомах на честь болгарського царя Фердинанда I, австро-угорського імператора Карла I та ін. [23, арк.10–21].

Головним чинником українсько-болгарських взаємин у цей час було поглиблення торговельно-економічних відносин, які б суттєво збільшили заплановані Брестським договором обсяги поставок українських товарів у Болгарію. Вона прагнула відстояти свої власні економічні інтереси, які постійно намагалися контролювати Німеччина та Австро-Угорщина. Проблему спробували вирішити на найвищому державному рівні, але втручання німецької сторони, яка не менше була зацікавлена в українських харчових продуктах та товарах легкої промисловості, звели нанівець ці спроби. Українські та болгарські дипломати, в свою чергу, вживали заходів для налагодження безпосередніх зв'язків між промисловцями обох країн, але вони фактично не встигли набути систематичного і тривкого характеру [18, с. 117].

22 серпня 1918 р. у Відні відбувся обмін ратифікаційними грамотами між Українською Державою та Туреччиною. Українську сторону, як уже наголошувалося, репрезентував В. Липинський, турецьку, за підписом султана Магомета V турецький посол у Відні – Гусейн-Гільмі-Паша [5, с. 95]. Обмін

ратифікаційними грамотами, який проводився членами українського дипломатичного представництва в Австро-Угорщині, свідчив не стільки про пріоритетний статус цього посольства, скільки про неповне комплектування інших репрезентацій Української Держави у країнах Четверного союзу.

На чолі українського посольства в Туреччині ще в червні 1918 р. було призначено відомого українського громадсько-політичного діяча Олександра Кістяківського, на його ім'я МЗС Української Держави підготувало навіть ввірчу грамоту. Але особисті причини завадили йому обійняти посаду. Замість нього було призначено колишнього київського губернського комісара Тимчасового уряду Михайла Суковкін [25, арк. 97].

До Туреччини українське посольство прибуло 1 листопада 1918 р., і, з великими почестями було прийняте султаном Туреччини [26, с. 85]. На жаль, гетьманат П. Скоропадського, як і правління турецького султана, тривав недовго. На час прибуття українського посольства до Царгороду в Золотому Розі вже стояли панцирники Антанти і до завершення Першої світової війни залишалися лічені дні. Так що українське посольство на чолі з М. Суковкіним за часів Української Держави фактично не встигло розгорнути своєї діяльності. Водночас міністр закордонних справ Української Держави Д. Дорошенко, характеризуючи українсько-турецькі відносини, називає їх "добросусідськими і приязними" [5, с. 99].

Таким чином, дипломатичні відносини Української Держави з країнами Четверного союзу були головним напрямком українського зовнішньополітичного курсу. Уряд гетьмана П. Скоропадського намагався використати Німеччину та Австро-Угорщину для зміцнення національної державності та захисту від більшовицької агресії. На відміну від дещо проблемних стосунків з цими країнами, двосторонні контакти з Болгарією та Туреччиною характеризувалися взаємною симпатією та доброзичливим ставленням. З послабленням Німеччини наприкінці Першої світової війни Українська Держава поступово зміцнювала свій суверенітет та можливості для подальшого самостійного державного розвитку.

Список використаних джерел

1. *Андрійський В.* З минулого. [У 3 т.]. Т. 2. Від Гетьмана до Директорії. Ч. 1. Гетьман. Берлін: Укр. Слово, 1923. 262 с.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле, 1914–1920. Мюнхен, 1969. 467 с.
3. *Доценко О.* Літопис української революції: Матеріали і документи до історії української революції, 1917–1923 рр. Т. II, кн. 5. Львів, 1924. 398 с.
4. *Шульгин О.* Політика: Державне будівництво України і міжнародні справи. К., 1918. 110 с.; Shoulgine O. L'Ukraine la Russie et la Puissance de L'Entente. Verne, 1918.; Shoulgine O. L'Ukraine et la Cauchemar Rouge. Paris, 1927.
5. *Дорошенко Д.* Історія України. 1917–1923 рр.: У 2-х тт. К.: Темпора, 2002. Т. 2.: Українська Гетьманська Держава 1918 року. 351 с.
6. *Мельник М.* Українська Держава 1917–1920 років у світлі міжнародного права // Визвольний шлях (Лондон). 1971. Кн. 5. С. 455–480; кн. 6. С. 617–640; кн. 7–8. С. 839–864; кн. 9. С. 1005–1024; кн. 10. С. 1099–1118.
7. *Нагаєвський І.* Історія української держави двадцятого століття. К.: Український письменник, 1993. 414 с.
8. *Грибосдов С. В.* Фомування гетьманського уряду Української Держави: Історіографія питання // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Історія. 2000. № 46. С. 29–33.
9. *Веденєєв Д.* Зовнішньополітичні погляди та діяльність В'ячеслава Липинського // В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна: [Матеріали Міжнар. наук. конф., 2–6 червня. 1992 р., Київ, Луцьк, Кременець]. Київ; Філадельфія, 1994. С. 195–197; Веденєєв Д. В. Дипломатична служба Української держави 1917–1923 роки. К.: Національна академія СБУ, 2007. 261 с.
10. *Заруда Т.* Становлення та основні напрямки зовнішньої політики Української Держави // Останній гетьман: Ювіл. зб. пам'яті П.Скоропадського. К., 1993. С. 66–82.
11. *Кривець Н.В.* Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918–1933 рр. К.: Інститут історії України НАН України, 2008. – 322 с.
12. *Пиріг Р. Я.* Гетьманат Павла Скоропадського: між Німеччиною і Росією.: Інститут історії України НАН України. К., 2008. 209 с.
13. *Соловійова В. В.* Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917–1921 рр.:

Монографія / Відп. ред. О. П. Рєєнт. Київ–Донецьк: Ін-т історії України НАН України, 2006. 394 с.

14. *Гец М.* Українська держава 1918 р. як предмет міжнародного права // За велич нації. Нью-Йорк, 1955. С. 80–82.

15. *Кривець Н.* Українське консульство в Мюнхені (1919-1922 рр.) // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Вип.12. К.: Інститут історії України, 2003. С. 77–85.

16. *Дорошенко Д.* Записки до історії 1918 року на Україні // Хліборобська Україна. 1927. 36. V–VI. С.75–105.

17. *Грицак Я.* Нарис історії України: Формування модерної української нації, XIX–XX ст. К.: Генеза, 1996. 356 с.

18. Соловйова В.В. Формування та діяльність дипломатичних представництв українських національних урядів 1917–1921 рр.: Дис. ... д-ра іст. наук. К., 2006. 469 с.

19. *ЦДАВО України.* Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі ЦДАВО України). Ф. 3198 Фонд посольства Української Держави в Австро-Угорщині. Оп. 2. Спр.3. 4 арк. 20. *ЦДАВО України.* Ф. 3198. Оп. 2. Спр.2. 7 арк. 21. *В'ячеслав Литинський:* З епістолярної спадщини (Листи до Д. Дорошенка, І. Кривецького, Р. Метика, О. Назарука, С. Шелухіна). К., 1996. 190 с.

22. *ЦДАВО України.* Ф. 3766 Фонд Міністерства закордонних справ Української Держави. Оп.1. Спр. 85. 135 арк. 23. *ЦДАВО України.* Ф. 3766. Оп. 1. Спр. 22. 57 арк. 24. *Павленко В. В.* Дипломатична місія УНР в Болгарії. 1918–1920 рр. // Український історичний журнал. 1992. №12. С.18–31.

25. *ЦДАВО України.* Ф. 3696 Фонд Міністерства Закордонних справ УНР. Оп. 2. Спр. 9 б. 153 арк.

26. *Кобляньський Л.* Українське посольство в Туреччині // Нова Україна (Прага). 1925. Червень-липень.

Игорь Дацкив

**СТАНОВЛЕНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ ГЕТМАНАТА
П. СКОРОПАДСКОГО С ГОСУДАРСТВАМИ ЧЕТВЕРНОГО СОЮЗА**

В данной статье речь идет об установлении дипломатических отношений Украинского Государства со странами Четверного Союза, что было главным направлением украинского внешнеполитического курса. Анализируется внешняя политика правительства гетмана П. Скоропадского для укрепления национальной государственности и защиты от большевистской агрессии. Освещается постепенное укрепление своего суверенитета и возможности для дальнейшего самостоятельного государственного развития.

Ключевые слова: Гетьман, Четверной Союз, Украинское Государство, Германия, Австро-Венгрия, договор, дипломаты.

Ihor Datskiv

**THE FORMATION OF DIPLOMATIC RELATIONS OF P. SKOROPADSKY'S
HETMANAT WITH THE QUATERNARY UNION STATES**

The presented article deals with the establishment of diplomatic relations between Ukraine and the countries of the Quaternary Union that were the main trend of the Ukrainian foreign policy course. It analyses the foreign policy of Hetman P. Skoropadynsky on the national statehood strengthening and protection from bolsheviks' aggression as well as the gradual consolidation of the own sovereignty and opportunities for further independent state development.

Keywords: Hetman, Quaternary Union, Ukrainian State, Germany, Austria-Hungary, treaty, diplomats.